

[Transcript] Dagens Eko / Därför är det så svårt att stoppa skjutningarna

Lova, det går inte en vecka nu utan att vi hör om en ny gängskjutning.
Är det rimligt att tro att vår regering kan få ett slut på det här?
Precis den frågan är det väldigt många som ställer sig nu.
Politikerna betonar ju att det här kommer att ta tid, men det finns ju ett antal nya förslag på bordet.
Det här är dagens eko med Karl Karlsson.
Det här är dagens eko med Karl Karlthammar i dag.
Därför är det så svårt att stoppa skjutningarna.
Välkomna hit, allihop.
Den 14 oktober 2022 kallar Ulf Kristersson, Jimmy Åkesson, Ebba Busch och Johan Persson till presskonferens i Riksdagen.
Efter drygt en månadsförhandling är moderaterna, kristdemokraterna och liberalerna överens om att vilja bilda regering med Sverigedemokraterna som stödparti.
Så här ser det ut.
De har en skriftlig överenskommelse, Tide avtalet.
Vi står här för att vi har ena som en överenskommelse som tar sin utgångspunkt i att Sverige har allvarliga problem.
Kriminalitet med alla dödsskjutningar, alla vet hur illa det här är.
Idag börjar det också rättegången efter morde på tolvåriga Adriana.
I avtalet konstaterar partierna att kriminalitet och gängvård är ett av Sveriges största samhällsproblem.
Med sig har de en lång lista på förslag till åtgärder.
Dubbla straff för gängkriminella, visst stationsord, vistelseskaffaderabatter och reformerad rabatter, utökad kamerabevak, kriminalvården expanderas, återfall i brott, ska straffas hårdare, kriminaliserarutförsel av stölgots.
Med, mera, med, mera.
Men ett halvår senare, efter en våg av sprängningar och skjutningar ställer sig allt fler frågan.
Biter de här åtgärderna på gängen?
Gäste Lova Olsson, politikreporter på EKOT.
Ja, Lova. Vi har en period bakom oss med flera skjutningar.
Och många undrar nog hur det här ska kunna få ett slut.
Frågan är vad som finns att ta till politiskt.
Jag tänkte att jag ska gå igenom vad regeringen har sagt att de ska göra och hur långt de har kommit.
Men om vi tar det från början och backar till i höstas och valrörelsen hur ser det ut då?
Jag tror många minns duellen i SVT där Magdalena Andersson och Ulf Kristersson möttes och fick frågor av Adrianas mamma.
När Adriana lämnade mig, lämnade jag oss, så lämnade hon också ett enormt tomnum efter sig.
Min fråga är hur tror ni att det känns att fördora ett barn och att ni har misslyckats med att stoppa den här typen av personer?

Ja, det är... Jag kan inte föreställa mig.
Jag har förstått att inga ord kan på något sätt sätta sig in i din situation.
Båda de två berättade vad de skulle göra-
och vilkas straff som skulle skärpas och vad som krävdes.
Gör som Danmark. Danska straff för svenska bråsningar lås in jänkriminala riktigt länge.
Då sa Adrianas mamma ungefär att hon inte bara vill höra prat.
Jag tänker att det här är nåt vi alla har hört.
Men när ska det hända?
Rättspolitikerna eller frågan om hur man ska bekämpa jänkriminaliteten-
var en av de största frågorna i valrörelsen.
De nuvarande regeringspartierna och Sverigedemokraterna-
ville ha till ett paradigmskifte som de kallade.
De tyckte att den gamla socialdemokratiska regeringen gjorde för lite.
Svajevänner, är vi redo för maktskifte?
Jag vill särskilt rikta tack till dig som har röstat på Moderaterna-
med förhoppning om förändring.
Så vinner Ulf Kriter som valet och tid av talets slut.
Hur central är jänkriminaliteten i det avtalet?
Det är ett av sju samarbetsprojekt-
som regeringen och Sverigedemokraterna har enats om.
Men med tanke på läget så vill jag säga att det har utvecklats-
till att bli ett samarbetsprojekt mellan de fyra partierna.
Vi har egentligen fyra partier gått till val på att sätta tryggheten i centrum.
Det beror på en pågående våldsvågan i Sverige.
Justitieminister Gunnar Stömmer säger att vi befinner oss-
i ett utomordentligt allvarligt läge.
De pratar om den här jänkriminaliteten som inhemska terrorism-
och säger att det är oerhört viktigt att vi börjar göra saker-
som vi tidigare inte har gjort.
Vi har ena som en överenskommelse som vi tycker är bra för Sverige.
Vad är det för lista på åtgärder som regeringen presenterar-
för att stävja kriminaliteten?
Det är väldigt många förslag.
Det är en omfattande lista.
Beroende på hur man räknar tror jag att man kan säga att det är ungefär 90 punkter.
Dels vill man ha en ny tids-
obestämd frihetsberövande påfödd.
Det kallas förvaringsdom.
Det här var ett av de förslag som var viktiga för Sverigedemokraterna-
och få med i tidiga avtalet.
Det här ska då kunna användas mot särskilt samhällsfarliga brottslingar-
och utreds just nu, så att det är på gång.
Inom kort kommer regeringen också att tillsätta en utredning-
som handlar om att man ska överväga en sänkning av straffmyndighetsåldern.

Det är ju 15 år idag.

När vi ser hur gamla, äldre, kriminella använder barn-
som målvakter, som att använda dem i kriminell verksamhet-
då måste man göra nånting åt det.

Ett sätt är att sänka straffmyndighetsåldern.

Gunnar Strömmer har resonerat om att det kanske kan hamna-
nånstans mellan 12 och 15 år.

Skälet till att man vill göra det här, eller deras argument-
är ju att den här gängbrottsligheten kryper allt längre ner i åldrarna.

Regeringen och Sverigedemokraterna vill också inrätta särskilda ungdomsfängelser-
som ska ersätta de här ganska omdebatterade cishemmen-
eller så särskilda ungdomshemmen där de yngsta sitter idag.

Och här kommer visitationssoner in.

Och två av de förslag som har diskuterats under många år i Sverige-
men som den här regeringen och Sverigedemokraterna nu vill kösa-
handlar ju dels om att man vill införa ett system med visitationssoner-
och man vill också tillåta anonyma vittnen i Sverige.

De anonyma vittnen där vi idag nu då presenterar nyheten-
om en utredning även för den frågan.

Båda de här sakerna har man också tillsatt utredningar om.

Och visitationssoner innebär helt enkelt att polisen efter beslut av åklagare-
får leta efter vapen till exempel och sprängmedel på en viss plats-
utan att det finns en konkret brottsmisstanke.

Och vad säger kritikerna om det här då?

Visitationssoner är en, får man väl ändå säga, mycket om tvistad åtgärd.

Miljöpartiets Marta Stenevi, som språkrör för Miljöpartiet-
har sagt att peka ut alla i ett bostadsområde som potentiellt kriminella-
är inget annat än ett rasistiskt förslag.

Många tar också upp att det man behöver mellan polisen och ungdomarna-
i de här områden är mer tillits att säga att de säger-
att det här riskerar att skapa sämre förtroende-
och sämre möjligheter för polisen och jobba, tycker politikerna.

Och det här är också ett av de förslag som socialdemokraterna ännu så länge är emot.

Och också i Liberalerna, som nu är ett regeringsparti-
så har det funnits mycket skarpa invändningar mot de här visitationssonerna.

Bland annat hemvisar man ju då till integriteten-
eftersom polisen skulle då få möjlighet att utan brottsmisstanke-
visitera vem som helst, ungefär.

Och det här med att gå hårdare åt ungdomarna, vad säger kritikerna kring det?

Det de framförallt säger är att regeringen bara ser halva problemet.

Det vill säga, skärpta straff är en sak, men de måste se hela problemet-
säger de till regeringen. Och också vi tar förebyggande åtgärder-
så att de stoppar ny rekrytering till gängen.

Ja, för det känns ju som att det handlar mycket om hårdare tag och repressalier.

Går regeringen ovanligt hårt fram här, skulle du säga?

De tycker själva det.

De säger, vi måste pröva sådant som Sverige inte har provat tidigare.

Och på en rad områden så är det ju här helt nya saker.

Så då har vi en nyträd regering som pekar ut gängkriminalitet-som är ett av sina viktigaste områden och som har en ovanligt offensiv strategi.

Vad händer samtidigt på gatan? Hur ser utvecklingen ut där under hösten och vintern?

Ja, under julhäljen så utbryter i Stockholm det som har kommit att kallas en våldsvåg.

Ja, den här våldsberalan i Stockholm bara fortsätter.

Mordet på juldagen i Rinkebibibliob Årets 28. Dötsskjutning i Stockholm.

Det är så klart väldigt läskigt.

Jag har det ur fönstret vibrerade och det smaltill i lagnetten igår.

Det är modförsök, det är sprängningar och det är skjutningar som kopplas-då till konflikter mellan olika kriminella grupperingar i Stockholms området.

Så då flyttar den här genkriminaliteten närmare Rosenbad rent geografiskt.

Mestän kan man säga så. Ja, det kan man absolut säga.

Och vad gör regeringen då då?

Sen julhäljen har varit 16 skjutningar och 11 sprängdåd bara i Stockholm.

Senast hade vi några innan.

Ja, vid den här tiden har det ju gått hundra dagar sen den nya regeringen tillträdde.

Och det är ju klassiskt att då vill man visa upp vad man har gjort och vad man har åstadkommit-så att regeringen och Sverigedemokraterna kallar till pressträff i Rosenbad.

Det är nästan lite amerikanskt.

Ja, absolut. Man säger ju att de här hundra första dagarna är viktiga för en ny regering.

Tittar vi på oss förra året så tycker jag det tar sig ett tydliga språk.

Inget annat land i hela Europa har den här utvecklingen.

Det är en tung uppställning på den här pressträffen.

Det är de fyra partiledarna som är där.

För att på något sätt markera det här en väldigt viktig fråga för dem.

Samtidigt så är ju läget dystert.

Jag tycker att man märker det när de pratar.

Det blir varre och varre.

Det blir var och varre, säger till exempel Ulf Kristersson på den här pressträffen.

Och ett av de diagram som de visar upp har texten.

Det dödliga skjutvapen våldet är på rekordnivåer.

Så att det är kanske inte vad de hade önskat sig som fond för en sån här pressträff.

När de då ska berätta om det paradigmskifte de gick till val på.

Och hur det går med att verkställa det.

I dag, om ungefär en timme på regeringens samantäde så kommer vi att fatta beslut om följande saker.

En ny sekretessregel för att bekämpa brott.

Men de vill ändå berätta så klart att regeringen har rivstartat.

De säger att just den här dagen när de har presskonferens så kommer regeringen att fatta beslut om ett lagförslag.

[Transcript] Dagens Eko / Därför är det så svårt att stoppa skjutningarna

Som innebär hårdare straff för våldsamma gänguppställningar.
Och straffskärpningar för ett antal brott som är vanliga i de här gänguppställningarna.
Det är fyra steg på vägen. Därmed öppnar vi hur frågor.
Och vad är det de hoppas på när de håller presskonferensen efter sina hundra dagar?
Ja, förutsätter att de vill visa handlingskraft.
De vill berätta att de agerar, att de gör vad de har lovat.
Och att de är på gång att genomföra det som står i tid i avtalet och ena sidan.
Och andra sidan är de väldigt tydliga med att läget är allvarligt.
Och att det här inte gjorts in handvändning utan att det kommer att ta tid.
Och så blir vintern vår. Hur ser utvecklingen ut på gatan?
Skjutningarna fortsätter. I första, i södra, Stockholm sker det man kallar en massskjutning-
med två personer som avlider.
Ytterligare en person avlider efter lördagens skottlossning i första.
Det här blir jättestort i medierna, förstås. Justitieminister Gunnar Strömmer åker dit.
Vi har haft på fruktansvärt mörka den i Stockholmsområdet.
Han står på torget i kostym och svarar på frågor och upprepar egentligen-
att regeringen nu tänker ompröva allt.
Och att vi nu måste samla oss för att göra nånting åt det här.
Uppenbart skakad tycker jag att han ser ut när han står där.
Ja, det känns som att debatten verkligen tar fart här. Vad är det för andra förslag som föreslås här?
Socialdemokraternas partiledare Magdalena Andersson säger att hon vill se en ny, tillfällig vapen
amnesty i Sverige.
Socialdemokraterna vill också införa en belöning för de som tipsar polisen om vad det finns vapen.
Justitieminister Gunnar Strömmer säger ungefär att vi måste titta på alla förslag i det här läget-
så att han stänger inte dörren för nånting.
Polisfacket vill att regeringen omedelbart tillsätter en nationell kriskommission-
för att stoppa den våldsamma gängkriminaliteten.
Däremot blir det en hetare debatt om polisförbundets förslag att tillsätta en kriskommission.
Oppositionspartierna gillar det förstås. Det skulle ge dem en chans att få sitta med och utforma
politiken.
Vilka skulle ingå i den här kriskommissionen?
Vi tänker samtliga partier. Vi tänker civilsamhället. Där finns ju föreningar, studieförberet.
Justitieministern tycker att en kommission med alla partier i riksdagen skulle riskera att bromsa-
och skapa nya låsningar eftersom man har olika uppfattningar i många av de här sakfrågorna.
Men han betonar samtidigt att han väldigt gärna tar emot förslag från andra partier.
Det är bara att komma med dem så ska regeringen titta på dem ungefär.
Det är den 28 juni 2023.
Partiledarna samlas som vanligt i Almedalen på Gotland.
Och statsminister Ulf Kristersson får frågor från SVT om dödsskjutningarna och jänkrymdaliteten.
Jag förstår den otolighet som finns, för det här är förfärligt.
Och den här morderna kommer att fortsätta tills vi helt enkelt stoppar dem.
Hittills i år har 21 personer skjutit sig själva och runt 50 skadats i skjutningar.
Antalet döda är färre än samma period förra året, men ändå är statsministern inte alls nöjd.
Han vill att fler gärningsmän straffas.

De ska sättas i fängelse.
De som inte ska vara i Sverige ska tvingas lämna landet.
Sen ska vi förebygga att fler barn dras in i detta, men det här är ett maratonlopp.
Det har jag sagt hela tiden och det har inte förändrats.
Och den senaste tiden har skjutningarna fortsatt.
En 14-årig pojke har skjutits i benet efter att skott har...
Två personer greps under natten mot tisdagen, misstänkt för invändning.
Få mann skott skadades i husby i Nordvästra Stockholm vid klockan 5.
En man och en kvinna i 20-årig skott skadades på Kostadspel.
Ja, Lova, hur tror du det är för regeringen nu egentligen?
Är det nu deras politik verkligen provas på riktigt?
Egentligen tror jag inte att man kan säga det.
I Sverige tar det ju tid att ändra lagar.
Det finns ju en ordnad process för det.
Det ska ju tillsättas en utredning.
Den ska skickas på remiss.
Det ska ta fram ett förslag som skickas till lagrådet.
Det tar fram en proposition som man får motionera på.
Och sen så klubbas det i riksdagen.
Det är klart att regeringen hade velat göra en hel del av de här processerna snabbare.
Som jag förstår, eller som mina källor har sagt, så har ju pågått ett arbete i regeringskanslita.
Man har tittat över vad kan vi göra snabbare.
Men det är inte så lätt att snabba på utredningar eller lägga fram lagförslag tidigare.
Därför att man vill ändå ha den här formella, korrekta gången som vi har i Sverige.
Och de propositioner som regeringen hittills har lagt fram-
de baseras ju på utredningar som den gamla regeringen, alltså den socialdemokratiska regeringen,
tillsatte.
Men en sak som de har tidigare lagt, som polismyndigheten bedömer vara otroligt viktig-
det handlar ju om att man ska få avlyssna gängkriminella i preventivt syfte-
alltså för att förhindra att brott begås.
Det skulle egentligen ha genomförts den 1 januari nästa år.
Men nu har då regeringen förslaget att det ska bli från den 1 oktober.
Så det är ju en sån process de har sett över och sett.
Det går att lite tidigare genomföra det här.
Och det är ju en kontroversiell lagstiftning.
Bland annat har justitieombudsmannen haft invändningar-
och hänvisa bland annat till att tredje man i stor utsträckning riskerar då att bli föremål för
övervakning.
Men polismyndigheten säger att det här är ett av de viktigaste verktygen för dem-
för att kunna stoppa gängkriminalitet.
Ja, och för det känns ju som att regeringen känner av en tidspress här.
När behöver dem leverera ett resultat, skulle du säga?
Jag gissar att dem vill visa att det har hänt nånting innan det är dags för nästa val.
Och kommer det vara möjligt då?

Ja, jag vet inte det. Jag tror ingen vet.
Det är det enkla svaret. Ingen vet.
Och om det inte vänder, vad gör man då?
Ulf Kristerson har dragit paralleller till kriminaliteten i Latina och Merica.
Finns det lärdomar man kan ta från andra länder?
Företrädare för regeringen och Sverigedemokraterna pratar ju allra mest om Danmark.
Och där har man till exempel de här visitationssonerna.
Man har också det här som kallas vistelseförbud, som är en annan punkt i tidiga talet.
Det innebär då att man efter avkännat fängelse straff
ska kunna förbjudas att vistas i ett bostadsområde till exempel
upp till tio år efter man har kommit ut från fängelset.
Så det är framför allt det landet man pratar om.
Man brukar ju säga att man vill ha danska straff för svenska brott.
Och vad händer om det inte funkar då?
Det är det heller ingen som vet.
Det jag tycker att man hör oftare och oftare och oftare
det är att regeringsföreträdare lyfter fram att det här kommer att ta väldigt lång tid.
Justitieminister Gunnar Ströme sa ju
jag visste att det var allvarligt när jag blev justitieminister.
Men att det var så här allvarligt, det hade jag ingen aning om.
Stadsminister Ulf Krisersson har ju bland fått frågor om
när kan ni vända detta, när slutade?
Och han har sagt att det kan ta minst 20 år.
Och det är ju väldigt länge.
Och hur tror du det känns för politikerna idag
och vet att de har lovat för Adrianas mamma att göra vad de kan?
Men att det kanske inte händer något på 10-20 år?
Det var ju ett känslösamt möte där i TV-studion.
Jag tänker ändå att de tycker att de gör vad de kan.
Men att det är alldeles uppenbart att det kommer att ta längre tid
än antagligen någon av dem trodde då.
Det här är någonting vi alla har hört.
Vi hör er, men när ska det hända?
Jag vill liksom att saker ska hända och inte att det bara ska pratas.
Tack, Lovah.
Tack.
Och det var allt från Dagens Eko.
Vi hörs igen imorgon.
Programledare var Karl Kadhammer, gäst Lova Olsson
och vi som producerade heter Katja Magnusson och Ulrika Lindqvist.
För att höra mer av politikreporter Lova Olsson
rekommenderar vi också på den Troids Zimmerman Show.
Den hittar du i appen Sveriges Radioplay.